

Aanwezigen, Hans, bon nochi, goedenavond, welkom op deze zeer gedenkwaardige avond.

Alle presentaties van boeken zijn gedenkwaardig, vooral die met een persoonlijke inhoud zoals literaire boeken. Maar vanavond is dubbelgedenkwaardig.

1. Hier worden nota bene tweeboeken gepresenteerd, in één jaar tijds verschenen: 'Kate Moss in Mahaai', gedichten van Hans, ondersteund door prachtig werk van Herman van Bergen en kortgeleden de novelle: 'Terug tot Tovar'. Twee belangrijke werken van één auteur in één jaar. En alsof dat niet genoeg was, verscheen tussendoor nog even een uitzonderlijk prozagedicht: 'De Vodkadrinker'. Alle drie schitteren door wat de Engelsen zo mooi noemen: *idiosyncrasy*, zowel qua vorm als qua inhoud. Ik kon niet nalaten me af te vragen welke van deze drie me het meest heeft aangesproken. Moeizaam kwam ik tot de moeilijke conclusie dat de waarheid, zoals meestal, in het midden ligt. Maar dat doet niets af van de unieke waarde van de gedichten en de novelle.

2. Dubbelgedenkwaardige avond. Want ruim een jaar geleden stonden we hier ook. Vlak ervoor maakte Hans zijn verschrikkelijke val. Dear me.... Hij overleefde het. Goddank. Wij stonden hier verslagen bijeen en wisten eigenlijk niet goed wat te zeggen. Zou alles weer helemaal goedkomen met Hans? Gelukkig hij kwam weer op de been, met een tijdje later 'De Vodkadrinker' als positief neveneffect.

Inmiddels is een hele reeks van lovende recensies verschenen over 'Kate Moss in Mahaai'. Reacties van lezers zijn ook verschenen. Zo gaf ik het cadeau aan een zeer goede bekende van mij. Enkele weken later spraken we elkaar.

"En....wat vond je van Kate Moss?"

"Weet je", zei hij, "ik ga het je eerlijk zeggen: ik kon niet ontdekken waarover het ging. Ik kon er geen touw aan vast knopen."

O jee, dacht ik bij mezelf, dat viel dus niet in goede aarde. Maar...., dacht ik, toch even doorvragen.

Dus vroeg ik hem: *"Waarover zou een goed gedicht volgens jou dan moeten gaan?"*

“Over het leven natuurlijk,” was zijn spontane antwoord.

Zo, dacht ik vervolgens bij mezelf, dat is me ook wat. *“Vertel me dan Floris, begrijp jij iets van het leven? Kun jij daar dan een touw aan vastknopen?”*

Hij begon te lachen. *“Nee, wie wel?”*

Nee, uiteraard niemand, en wie beweert wel iets van het leven te begrijpen, lijdt volgens mij aan een soort verstandsverduistering. Trouwens, met het klimmen der jaren wordt alles alleen maar nog raadselachtiger.

Dat werd een mooi begin van een kleine discussie over literatuur.

We proberen allemaal antwoorden te geven op existentiële vragen en soms vinden we een antwoord. Je hebt goedkope en je hebt dure antwoorden. Auteurs met literaire pretenties trappen ook dikwijls in de val antwoorden te verzinnen voor vragen van existentiële aard. Dat is literatuur die zichzelf van het leven heeft gedistantieerd..... De literatuur van de beste stuurder, die aan wal staan. De literatuur van de gereduceerde werkelijkheid. Vaak ook met een spannend plot, een thriller. Meestal bestsellers.

Maar er is ook literatuur, ‘de echte’ zou ik denken, die niet *over* de werkelijkheid gaat, maar die de werkelijkheid van ons leven *oproept*. Dat betekent onherroepelijk dat de personages, de relaties tussen personages, de netwerken, de vervlechtingen van gebeurtenissen en noem maar op..... een *eigen* leven leiden, met hun even *natuurlijke als complexe en onbegrijpelijke* ontwikkelingsgang, waarop de auteur *niet langer vat op heeft*....

De auteur blijkt een ontvanger te zijn, die zich door de muzen laat inspireren. Homerus had dat besef. Hij riep de muze van het lied, Erato, aan: *bezing mij muze, vertel mij muze, fluister het in mijn oor..... Ik zal het doorgeven....* De muzen stonden voor inspiratie, voor geestelijke kracht, voor de *ademtocht* van de geest. Op een gereduceerd beeld van de werkelijkheid raken we in een oogwenk uitgekeken. De muzen blazen ons de geest van de volle en dus ondoorgrondelijke werkelijkheid in, die we met een mengelmoes van verwondering en verbijstering beleven en literair doorgeven.

Daarom vond ik *'Kate Moss in Mahaai'* zo goed:

En berusting over je bestemming

Blijft branden als de vrees

Van de kaars voor de vlam

Als verspilde honing bij een korf

Laat deze woorden tot u doordringen. Zeker geven ze geen antwoord. Het is ook niet zo dat de auteur exact dit of dat ermee bedoelt.... dat Hans ons dit of dat in de maag wil splitsen. Ze verwoorden een gevoel. Ze geven ons te denken. Ze zetten ons aan het denken over de werkelijkheid waarvan ook wij deel uitmaken. Een goede tekst, zo zeiden C.S. Lewis en Roland Barthes onafhankelijk van elkaar, maakt van de lezer, van u en mij, een mede-betekenisgever, een mede-auteur.

'Terug tot Tovar'. Een intrigerende novelle. Personen die allemaal een bijzondere geschiedenis achter de rug hebben, die daarop terugblikken, die met elkaar verbonden blijken te zijn. Ramon musicus, afkomstig uit Venezuela, woonachtig op Curaçao, overdenkt die draden allemaal en probeert er een mooi 'slotakkoord' van te maken. Zoals het een musicus betaamt. Mooi de combinatie van muziek en literatuur trouwens. En mooi zoals muziek ook mensen met elkaar verbindt.... Ramon die door de muziek van Chopin met een andere hoofdpersoon Ilse wordt verbonden.

Er lopen zoveel draden door ons leven, het is zo'n ingewikkeld weefwerk waar we geen wijs uit kunnen worden, geen touw aan vast kunnen knopen. De touwtjes verknopen zichzelf wel. En wij gaan op zoek. We proberen de draden van onze geschiedenis te overdenken en te ontwarren. Die kunnen lopen van Curaçao naar Tovar, dat vreemde Venezolaanse plaatsje waar al die Duitsers begraven liggen. Zo lopen de draden van Tovar naar de WOII, naar Joegoslavië, naar Nederland en vandaar weer terug met de persoon Wim Liebknecht naar Tovar, die wil weten waar zijn voorouders vandaan kwamen.

Een van de hoofdpersonen, Ilse Smiedt, de nu oud geworden geliefde van Ramon, ziet in Tovar grote vogels scheren door het dal. Ze worden gedragen door de koele, aanlandige wind vanuit de Caribische zee. Later neemt de wind haar

gedachten terug naar de Caribische zee, naar Curaçao waar ze vandaan kwam. *“Het trok nog steeds, als het diepschuimend zog van een log laverend zeeschip in de Annabaai. In dat zog kon je je laten onderdompelen, maar ook verdrinken.”* Raak beeld van de werkelijkheid waarin we ons bevinden, waarin we ons laten onderdompelen en waarin we ook gemakkelijk kunnen verdrinken.

Dat overkomt haar ook letterlijk aan het einde van het boek. Met haar rolstoel verdrinkt ze in het kolkende water van de rivier. Onder het geluid van sonoor klinkende bronzen klokken wordt ze op de begraafplaats van Tovar begraven. Hans laat het boek veelzeggend eindigen met de opmerking dat haar vroegere vriend Ramon vast iets zou hebben gezegd in de trant van *“dit heeft toch wel iets exclusiefs, iets aparts.”*

Hoe de werkelijkheid precies in elkaar steekt weten we niet. Desalniettemin heeft alles en iedereen iets aparts. Wat dat aparte is? Hans geeft geen concreet antwoord op die vraag. Hij nodigt ons wel uit mede-auteur, mede-betekenisgever te zijn van al die door elkaar heen lopen draden en lagen van de werkelijkheid. Dat zie ik als bewijs van kwaliteit. Iedereen die bereid is als mede-auteur te fungeren, raad ik aan deze novelle te lezen.

Brede Kristensen